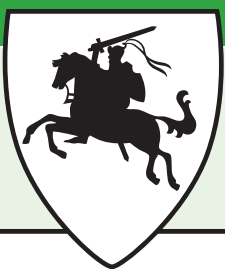

“
SU ŽALGIRIU – UŽ LIETUVĄ!

ŽALGIRIS

Tautos stiprybė glūdi jos pačios syvuose

Marijampolietis kraštotyrininkas, etnografas, kanklininkas Jaunius Vylius savo gyvenimą paskyrė gimtosios Suvalkijos tautosakai rinkti. Didžioji jo darbų dalis sugulė į šalies tautosakos rankraštytus. Kartu jie yra prieinami kiekvienam per paties išleistas knygas. Leido daugiausia už savo ir giminės pinigus. Kiek knygelių J.Vylius išleido, tiek išdalijo bibliotekoms, visiems, kurie jų norėjo. Tautosakininkas sako, kad parduoti galima daiktą, kuris duoda pelną, o iš tautosakos rinkimo dar niekas nepasipelnė. Ir tikslo tokio neturėjęs.

R Dalia BYČIENĖ
„Respublikos“ žurnalistė

Paklaustas, ar bus kam tęsti pradėtą veiklą, autorius susimąsto. Mokęs, o kiek išmokė, pasakyti negali. Tam reikia laiko. Anot J.Vyliaus, tai, ką jis darė, darė vardan lietuviybės, o lietuviybė ir patriotizmas jam reiškia vieną ir tą patį.

- Ką galėjote, padarėte, Suvalkija išvaikštinėta skersai išilgai, regis, užrašyta viskas, lieka tik saugoti ir skleisti. Kaip sekasi saugoti etninę kultūrą?
- klausėme Jauniaus VYLIAUS.

- Kalbėdamas apie Lietuvą, kultūrą, visus lietuviškus dalykus, nesu linkęs naudoti atėjusių ir įsigalėjusių užsienietiško terminų. Kodėl mes sakome ne tautinė kultūra, o etninė kultūra? Jeigu kitos kalbos neturi savo žodžio, jos vartoja tarptautinį. Mes turime. Suprantu, kad „prie rusų“ sakyti „tauta“, „tautinis“ buvo pavojinga. Dabar juk niekas netrukdo. Daug kas į tautinę kultūrą įeina. Aš dirbau tik vienoje srityje. Rinkau tautosaką, tvarkiau, atiduodavau saugoti, sklaidą užsiėmiau. Skleidimas - ne tik rinkimas ir knygučių leidimas, bet ir gyvu pavidalu pateikimas. Ypač jaunimui. Dirbau su saviveiklos būreliais ir labai dažnai į programas prie kitų dainų įtraukdavau tautiškų dainų, tautosakos.

Ar pakankamai saugome didžiausią savo tautos vertybę - tautosaką? Manau, nepakankamai. Vadinamųjų tautinių būrelių arba tautinių ratelių nėra daug, ypač Suvalkijoje. Žmonės mėgsta senas lietuviškas dainas ir seną lietuvišką muziką, bet ji jau yra paveikta. Šalia mūsų gyvena labai galingos tautos, kurių kultūra skverbiasi į mus. Daugiausia lenkų, rusų ir vokiečių. Aukštaičių tautosaka yra labai paveikta gudiškos ir rusiškos tautosakos. Iš ten atėjo armonikos. Armonika ėjo ir iš Vokietijos, bet truputį kitokia. Būtų gerai, kad tautosakos atlikėjų būrelių, ratelių, vadinamųjų folkloro ansamblių vadovai atsijotų, kas tikrai yra lietuviška. Bėda, kad mažai sugebančių tai daryti.

- Stebina, kad turėdamos tokią gražią, turtingą kalbą kai kurios visuomenės grupės, pirmiausia moksleiviai, kalba taip,

Kazimiero Linkevičiaus nuotr.

tarsi mokėtų tik po vieną visų reikšmių žodį. Jeigu jie neišmoks mokykloje, kada išmoks?

- Moksleivių kalba yra ne tik skurdi, bet ir užteršta svetimybėmis. Užrašinėjami moksleivių posakiai, žodžiai, bet tai daroma ne siekiant parodyti grožį, o norint parodyti negražumą. Moksleivių tautosaka yra skelbta moksliuose leidiniuose. Tyrinėta norint išsiaiškinti, kiek žalos mūsų kalbai daro iš kompiuterių, mobiliųjų telefonų atėjusios svetimybės. Jaunimo kalbą skurdina naujosios technologijos, o antras dalykas - lietuviškos programos, kurios nekelia tikslo turtinti gimtąją kalbą, ją gražinti. Vaikai nemoka rašyti, nemoka kalbėti. Čia yra bėda. Reikėtų daugiau skirti pamokų lietuvių kalbai, tarmėms mokytis. Žemaitijoje yra mokyklų, kur kalbama tarmiškai, o daugumoje kitų mokyklų, jeigu kas prabyla tarmiškai, mokytojas taiso: kalbėk bendrine kalba. Aišku, išmokyti bendrinę kalbą reikia, bet nereikia gniaužti tarmiškumo. Švietimo ministerijos kryptingai negina mūsų kalbos turtingumo. Patriotiškumas, tautiškumas ir lietuvių kalbos mokymas turi eiti viena greta. Svetimybės keičia mūsų kalbą ir mūsų tautosaką. O kas gali atsakyti, kas bus, kai tos svetimybės paveiks kalbą neatitaisomai? Nustatytas faktas, kad mūsų kalba susinama, reikia skubiai jai padėti.

- Ar visa tautosaka jau surinkta, ar dar yra ką rinkti?

- Niekada tautosaka nebus surinkta, nes tai gyva tautos kūryba. Žmonės yra labai kūrybingi ir visa

da nori ką nors savo parodyti. Tautosakinė kūryba prasideda nuo mokyklos. Yra atskira rūšis, kurią jau tautosakos mokslininkai tyrinėja, - moksleivių tautosaka. Ta tautosaka ir parodo, kiek joje mokoma tautiškumo ir kiek yra nutautinimo mūsų mokykloje. Jeigu nemokoma tautiškumo, vyksta nutautėjimas, o mūsų mokyklos tautiškumo nemoko visiškai. Viena kita mokytoja. Marijampolėje žinau gal keturias tokias pedagoges. Labai daug priklauso nuo pradinių klasių mokytojos. Ji ketverius metus vaikus moko, ir moko tik tais terminais, kuriuos duoda vadovėliai. Vadovėlius rašo žmonės, kurie gal išmano

► **Paprasčiausiai nebežinome, ko norėti, o kai užsimanome, tai išsigalvojame visokių dalykų**

savo dalykus, bet nėra lietuvių kalbos žinovai ir jokių būdu nėra tautosakos žinovai. Tautosaka vadovėliuose yra neregioniška. Yra vadovėlis, kuriame yra aukštaitiškų dainų pavyzdžių, juo vadovaujama si ir Aukštaitijoje, ir Žemaitijoje, ir Dzūkijoje, ir Suvalkijoje. Mokyklose su vaikais dirbau nemažai, mane kviesdavosi kelios mokytojos supažindinti su tautine muzika. Muzikos vadovėliuose tautosakos pavyzdžių nedaug, be to, ten tautosaka jau perdirbta, dainos pateikiamos harmonizuotos. Yra tautosakinė muzika ir yra profesionali. Profesionali muzika turi savo taisykles, muzikinį raštą, ritmą, o tautosakinė muzika savo rašto neturi,

perduodama iš lūpų į lūpas, atėjusi iš seniai ir neturi jokių taisyklių. Kaip viena močiutė padainavo, kita taip nedainuos. Jos nedainuoja ritmiškai. Kūrybingos liaudies muzikos atlikėjos išlaiko senovinį atlikimą. Yra ir tokių, kurios jau paveiktos dainavimo choruose, giedojusios bažnyčios choruose, išmokytos ritmiškumo, o tai daro didelį poveikį tautosakinei muzikai. Dainos yra pagrindinė tautosakos šaka, per dainas išryškėja visos mūsų tautosakos grožis, nepaprastumas, skirtumas nuo profesionaliosios muzikos. Tas skirtumas jau yra ištirpęs. Blogas darbas padarytas, kai nepriklausomos Lietuvos laikais kompozitoriai liaudies dainas harmonizavo, įspraudė į profesionalios muzikos taisykles. Taisyklės liaudišką dainą iškraipo.

- Šie metai buvo paskelbti etnografinių regionų metais. Ir kas po to pasikeis?

- Abejoju, ar kas pasikeis. Daug žmonių, kurie dirbo kultūroje, tuos regioninius metus suprato neteisingai. Daugelis mano pažįstamų, kurie dirba su tautiniais rateliais, ir gerai dirba, suprato, kaip maišaliniene. Jeigu etnografiniai metai, tai darome renginį, pasikviečiame aukštaičius, žemaičius, dzūkų... Tai yra jovalo virimas, pats blogiausias dalykas tautosakai. Jokių būdu negalima iš tautosakos virti jovalo. Mano galva, nebuvo įsisąmoninta, kad regioniniai metai buvo proga kiekvienam regionui savo krašto etninę kultūrą, tautosaką paryškinti, paauginti, pagausinti. Kiekviena krašte yra kultūros darbuotojų, kurie žino, kaip tai daryti, tik jiems tai nebuvo akcentuota. Marijampolėje yra „Žibinyčia“, kuriai vadovauja Žydrūnas Rutkauskas. Vadovas išspręs tautosakos srityje, konsultuojasi su žinovais. Jis nemokina kitų kraštų dainų. Jeigu tokie būtų kiti - valio. Bet jų daugiau nėra. Turime Marijampolėje kitą garsų kolektyvą, kuriam vadovauja iš Aukštaitijos kilusi vadovė. Ji gerai išmano savo darbą, bet blogai, kad suvalkiečius vaikus moko

buvo pritariama tik kanklėmis. Ir tai dažniausiai - Suvalkijoje, nes suvalkiečių kanklės skirtos dainą palydėti melodiją. Suvalkiečių kanklėmis galima bet kokią liaudišką melodiją paskambinti. To negali nei žemaitiškos, nei aukštaitiškos kanklės, nes jos turi per mažai stygų. Visi regionai turi kankles, išskyrus dzūkų. Taip susiklostė, nes visos dzūkų pačios seniausios dainos yra vienbalsės. Kaip gali pritarti vienu balsu dainuojamai dainai instrumentu? Tik kartoti tą pačią melodiją. Kanklėmis toli gražu ne visoms dainoms galima pritarti. Kai kurioms tiesiog kanklės nelimpa.

- O jeigu tokių suvalkiečių kanklininkų ratelių, atliekančių autentišką liaudišką muziką, pasiųstume į „Euroviziją“? Ar pavyktų papirkti Europą?

- Žinoma, ne (*juokiasi*). „Eurovizijai“ reikia popso, kaip ir lietuviškai televizijos laidai „Duokim garą“. Reikia judėjimo, linksminimo, spalvų. Mūsų tautosaka nėra skirta linksminimui. Ji yra labai dvasinga. Kas mėgsta, kas supranta, tas ir vertina. Mes dainuojame, kai mūsų paprašo, kur jos tinka. Prašo nelabai dažnai, nelabai daug kas, tik tie, kurie nori pasiklausyti senų lietuviškų dainų. Mus kvietė į Kristijono Donelaičio minėjimus, dainuojame Liudviko Rėzos užrašytas dainas, anksčiau esame darę Jono Basanavičiaus, Vinco Šlekio minėjimus.

- Labai populiariai pasidarė sakyti ne „Suvalkija“, o „Sūduva“. Istorijos ir tautosakos ne-nutuokiantys jau nebesupranta, kas teisingiau. Ko mes nebežinome?

- Ko nebežinome? Paprasčiausiai nebežinome, ko norėti, o kai užsimanome, tai išsigalvojame visokių dalykų. Aš turiu paprastą paaiškinimą, kokį pateikė ir Lietuvių kalbos komisija. Sūduva buvo baltų gentis, kaip ir prūsai, kuršiai, sėliai. Gentis, kuri išmirė. Nepaliko mums nei rašto, nei papročių. Tik vieną kitą vietovardį, vandenvardį. Sūduviai ir jotvingiai yra tas pats, ta pati baltų gentis. Tik gudai, rusai, ukrainiečiai juos vadino jotvingiais, o prūsai, vokiečiai - sūduviais. Dabar išėjo maišatis. Punksko lietuviai nori būti jotvingiais, o Marijampolė - sūduviais. Kaip mes galime save vadinti sūduviais, jeigu mūsų kalba visai ne ta, ne tie papročiai, ne tas kraštas. Kodėl Jonas Jablonskis pasirinko suvalkiečių tarmę bendrinės kalbos pagrindu? Todėl, kad ji yra arčiausiai sanskritų. Didžiausias panašumas su sanskritu yra kaspų, zanavykų ir Mažosios Lietuvos lietuvininkų šnektų. Jablonskis buvo protingas žmogus, ir su tuo mes visi sutinkame, tą primame. Tai kodėl turėtume vadintis sūduviais, jeigu esame suvalkiečiai? „Suvalkiečiai“ yra labai nesenas pavadinimas, po to, kai buvo įsteigta Suvalkų gubernija, o mūsų šneka, papročiai eina iš XI-XIV amžių.

Tapę nepriklausomi tampame vis labiau priklausomi

Sukanka metai, kai pasistatėme suskystintų gamtinių dujų terminalą. Kol jo neturėjome, daug kalbų girdėjome apie išaušiančią energetinę nepriklausomybę, pigesnes dujas. Bet energetinė nepriklausomybė virto priklausomybe nuo dujų, apie jų pigimą tuščiai pašnekėta, nes šildymas brangs. O dar išlaidos SGD terminalo laivui nuomotis. Ko vertos kalbos apie tą energetinę nepriklausomybę?

Apie tai prie ŽALGIRIO NACIONALINIO PASIPRIEŠINIMO JUDEJIMO apskritojo stalo diskutavo Lietuvos energetikos ministras Rokas MASIUŁIS, Lietuvos Respublikos Seimo nariai Birutė VĖSAITĖ, Artūras SKARDŽIUS ir Kęstutis DAUKŠYS. Diskusiją vedė žalgirietis Gediminas JAKAVONIS.

G.JAKAVONIS: Suskystintų gamtinių dujų (SGD) terminalas - lyg ir mūsų energetinė nepriklausomybė. Lyg ir geras žingsnis. Bet kodėl visuomenėje dėl to kyla tiek daug prieštaringų svarstymų?

R.MASIULIS: Buvo priimtas sprendimas, kad turime siekti didesnio energetinio saugumo, nes buvome priklausomi nuo „Gazprom“ ir vieną mėnesį mokėjome už dujas net didžiausią kainą pasaulyje. Todėl ieškojome alternatyvos, optimalaus varianto. Ir terminalo statybos logika buvo užprogramuota taip, kad jis būtų kuo pigiausia alternatyva „Gazpromo“ dujomis. Dėl to buvo pasirinkta tokia technologija ir toks laivo dydis. Tačiau rinkoje vyrauja tam tikri apribojimai, negali pasistatyti absoliučiai nišinio produkto - laivai statomi tam tikro dydžio, atsižvelgiant į būtinus techninius reikalavimus.

SGD terminalą mes pasistatėme sėkmingai ir laiku. Sutaupėme 100 mln. litų, numatytų biudžete. Dabar turime gerą dujų kainą. Pavyzdžiui, lietuviai visais laikais mokėdavo už dujas daugiau negu latviai. Pastaruoju metu mūsų kainos už latvių mažesnės. „Eurostato“ duomenimis, 2014 metais dujų kainą Lietuvoje nukrito daugiausiai Europoje. Tai rodo, kad rezultatas geras.

Sulaukiame daug komentarų ir kritikos, kad vienas ar kitas aspektas galėtų būti pagerintas. Tačiau ginčai dėl terminalo, jo dydžio ir naudojimo, dėl veiklos modelio yra daugiau techninio tobulinamojo pobūdžio, nes globaliaja prasme mes jau pasiekėme tai, ko norėjome.

G.JAKAVONIS: Gerbiama Birute, per pirmą balsavimą Seime man užkliuvo jūsų žodžiai, kad balsuosite „už“, nors „skauda širdį“. Kodėl taip pasakėtė, kas nepatiko?

B.VĖSAITĖ: Aš manau, kad dabar už buvusios valdžios praeityje padarytas klaidas turės susimokėti visi vartotojai. Gedimino Kirkilo laikais Bronislovo Lubio terminalo projektas buvo pats geriausias sprendimas Lietuvai, nes jis būtų statomas valstybės ir privačiomis lėšomis. Ir vartotojams iš karto būtų reikėję mažiau mokėti, nes koncernas „Achema“ - vienas didžiausių dujų vartotojų Lietuvoje. Taigi tenka tik apgailestauti, kad šis sumanymas buvo sukompromituotas. Priminsiu, jog Aukščiausiasis Teismas priėmė sprendimą, kad šio projekto sužlugdymas padarė žalą Lietuvos valstybei.

Norėjome turėti energijos tiekimo saugumą ir pigesnes dujas. Na, dabar esame saugūs, bet pigesnių dujų iš terminalo tai tikrai ne-

turime. Kalbėti, kad dujos atpigo dėl terminalo, - neteisinga. Pasižiūrėkite, kokios yra naftos kainos rinkoje. Jos pasiekė žemiausią ribą, o dujų kaina priklauso nuo naftos kainos. Be to, ši Vyriausybė, tik pradėjusi savo darbą, ėmėsi derybų su „Gazpromu“ dėl buvusių permokų. Ir jos dabar įkalkuliuotos į dujų kainą. Man atrodo, „Gazprome“ sėdintys žmonės nėra nemokantys matematikos ir tikrai žino, už kiek mes perkame dujas iš „Statoil“.

Man apmaudu, kad tos savivaldybės, kurios buvo pažangiausios ir greičiausiai perėjo prie biokuro, nors turi ir dujų vamzdynus, už infrastruktūrą turės susimokėti. Tai toks yra tas saugumo mokestis. Aš manau, kad jis - per didelis. Ir mes tikrai galėjome turėti tiek pigesnes dujas, tiek ir mažesnę terminalo išlaikymo mokestį.

G.JAKAVONIS: Dabar mes esame nepriklausomi ir dujų kaina nukritusi, bet kodėl Seime per pirmą balsavimą buvo nubalsuota „prieš“?

A.SKARDŽIUS: Pirmiausia reikėtų panagrinėti, ką vadiname saugumo užtikrinimu. Nė vienas

o nebuvo įvertintas ir frachto dydis, išdujinimo kaina, neatsižvelgta į neišvingiamus praradimus išdujinimo metu ir kt. Taigi pateikiant ekonominį pagrindimą toks kainų palyginimas buvo nekokrektiškas.

SGD yra geras koziris derantis su „Gazpromu“, bet ar mes ne per brangiai perkame tą laivą?

Gediminas JAKAVONIS
Žalgirietis

Maža to, jau kalbant, kad bus amerikietiškos dujos, kažkodėl neatsaukta su „Statoil“ penkeriems metams sudaryta sutartis, pagal kurią dujos perkamos už teisingą kainą, o parduodamos už rinkos kainą. Tas skirtumas dabar ir gultų ant vartotojų pečių. Mes išlaikome laivo nuomą ir dar prisideda tas skirtumas tarp dujų rinkos kainos ir teisingos kainos, už kurią mes jas perkame iš „Statoil“.

Dėl to skirtumo visos diskusijos ir verda. Jeigu paskirstytume tą dujų kiekį tik reguliuojamiems varto-

tojams, tada, pagal specialistų skaičiavimus, labai brangtų šildymas, ypač Vilniuje. Todėl ta našta paskirstoma platesniam vartotojų ratui.

K.DAUKŠYS: SGD terminalas ir tai, kas su juo vyksta, pirmiausia yra pavyzdys, kaip neteisingai elgiamasi su valdžios pinigais. B.Lubio terminalas būtų kai-

navęs apie 100 mln. dolerių. O konservatorių valdžia vos atėjusi visus planus sujaukė, kreipėsi į prokuratūrą. Žmonės iš Ūkio ministerijos, iš „Achemos“ tampė po teismus, kol galų gale Aukščiausiasis Teismas nustatė, kad šie kaip tik veikė Lietuvos interesų labui.

Taigi projektas būtų kainavęs 100 mln. dolerių, bet tuometė valdžia su ministru Arvydu Sekmoku priešaky įpareigojo Lietuvos įmonę „Klaipėdos nafta“ nupirkti terminalui laivą, apie kurį pasakojo, kad jeigu mums dujų nereikės, tada jis galės transportuoti dujas po visą Šiaurės jūrą. O vėliau paaiškėjo, kad tai neapsimoka, nes labai brangu.

Taigi buvo įsipareigota sumokėti 2,4 mlrd. litų už to laivo nuomą dešimčiai metų su galimybe vėliau jį išpirkti už kažkokią mažesnę kainą, kuri nuo visų buvo nuslėpta. Jeigu būtų tik tiek, sakytčiau: na, taip, neapskaičiavo kiekių, na, padarė klaidą... Bet po to dar kitos klaidos prisidėjo. Vadinamąja tiekėja buvo paskirta vėlgai valstybės įmonė, kuriai visiškai nerūpi, už kiek nupirko ir už kiek parduos dujas. Tai irgi pavyzdys valdiško požiūrio, mat lygiai po metų paaiškėjo, kad dujos yra per brangios.

Šiandieną galima pasakyti, kad jos maždaug 50 proc. brangesnės, negu mes perkame...

2014 metais dujų kaina Lietuvoje nukrito daugiausiai Europoje. Tai rodo, kad rezultatas geras

Rokas MASIUŁIS
Lietuvos energetikos ministras

Pritariu ministrai, kad dujos atpigo, bet taip atsitiko pirmiausia dėl to, kad prieš tai jos buvo ypač pa-brangintos. Buves ministeras A.Se-kmokas sugėbėjo taip derėtis su

Klaipėdos universitetas steigia mokslinį klasterį SGD technologijoms plėtoti. Šiam klasteriui priliams pakėlė kainą 20 proc., palyginti su latviais ir lenkais. Reikia

pagirti vėlesnę Vyriausybę ir tuometį energetikos ministrą Jaroslavą Neverovičių, kad jie su „Gazpromu“ susiderėjo dėl kompensacijos.

Dabar turime galvoti, ką su tuo terminalu daryti. Mat visi Lietuvos gyventojai privalo mokėti už tai, kad perkame labai mūsų rinkai brangias dujas.

R.MASIULIS: Noriu atkreipti dėmesį, kad mūsų sutartis su „Gazpromu“ baigiasi šiais metais. Pagal ją mes dar metus, o gal kiek daugiau turėsime galimybę ta pačia jau pasibaigusia sutartimi naudotis, nes dar neįsigijome viso sutarto kiekio. Artėjant deryboms su „Gazpromu“, turime ir toliau išlaikyti stiprią derybinę poziciją, o ji susijusi būtent su šiuo terminalu. Todėl ir siūlome, kad nuolatinis minimalus dujų kiekis turėtų per terminą į keltėti, dėl dviejų priežasčių: kad Lietuva atitiktų europinę direktyvą ir kad turėtume derybinę poziciją tardamiesi su „Gazpromu“, o jeigu susiderėti nepavyktų, kad tikrai užsitikrintume dujas. Be to, mes nežinome, kas bus po kelerių metų. O gal viskas apsisvers ir SGD bus pigesnės už „Gazpromą“ dujas?

Ne mažiau svarbus dalykas, kad šalia terminalo jau kuriasi daug papildomų verslų, kuriems taip pat labai svarbu, kad terminalas veiktų nuolatos ir jame būtų suskystintų dujų. Įmonė „Litgas“ derasi su „Statoil“, siekdama įsteigti bendrą įmonę, kuri imtų suskystintas dujas iš terminalo ir piltų į laivus kaip kurą. Tai gan didelė rinka regione, nes dėl išmetimo ribojimų laivai masiškai pereina prie suskystintų dujų vartojimo.

„Klaipėdos nafta“ 2016 metų pabaigoje arba 2017-ųjų pradžioje baigs statyti SGD perpylimo stotį, kur iš to paties laivo bus imamos dujos, pilstomos į sunkvežimius, šie išvežios jas į vartojimo punktus. Dujos gali būti vartojamos kaip variklių kuras, paklausus atokiose vietovėse. Jau turimos sutartys su estais, lenkais, kad jie tas dujas pirks.

Klaipėdos universitetas steigia mokslinį klasterį SGD technologijoms plėtoti. Šiam klasteriui priliams pakėlė kainą 20 proc., palyginti su latviais ir lenkais. Reikia

kla jau ruošiasi gaminti slėginius indus suskystintoms dujoms, technologiją, kuri būtų naudojama SGD terminaluose, paskirstymo stotyse, planuojama specialių konteine-

SGD terminalas pirmiausia yra pavyzdys, kaip neteisingai elgiamasi su valdžios pinigais

Kęstutis DAUKŠYS
Lietuvos Respublikos Seimo narys

rių gamyba. Tad jau kuriasi daugybė pagalbinių, papildomų verslų, kurie Lietuvai sukurs darbo vietų, duos pajamų, mokesčių. Maža to, Lietuva turi galimybę sukurti rimtą unikalią Baltijos valstybėse kompetencijos centrą, kur mokytis atvažiuotų ir kitos šalys, mes savo technologijas galėtume joms par-duoti. Mūsų mokslas augtų ir Lietuva toje technologijų grandinėje paliptų dar laipteliu aukščiau. Galėtume tapti stipriu energetiniu centru.

G.JAKAVONIS: SGD terminalo turėjimas mums yra geras koziris derantis su „Gazpromu“, bet ar mes ne per brangiai perkame tą laivą?

R.MASIULIS: Kol neturėjome šio terminalo, „Gazpromui“ permokėdavome milijardą litų per metus. Tad įvertinkime, kiek sutaupėme įsigiję SGD terminalą. Jis savo išlaidas jau atpirko vien dėl to, kad gavome nuolaidų iš „Gazpromo“. Tai vienas dalykas. Antras: terminalas buvo įsigytas labai skaidriame konkurse, kuriame dalyvavo visi tokio tipo terminalų statytojai pasaulyje. Nuomos su-rtaris buvo vienintelė galimybė, kuri buvo siūloma tuo metu rinkoje.

Tokia yra šios srities specifika. Mums pavyko pirmiems pasaulyje išsiderėti galimybę per dešimt metų šį terminalą įsigyti. Tai irgi didelis derybinis laimėjimas. Įranga įsigyta konkurencinėje kovoje, ter-

lu dirba filipiniečiai. Mūsų prof-technikinių mokyklų studentai tikrai gali šį darbą atlikti, techninis per-sonalas galėjo būti lietuviškas po poros metų. O dabar dešimčiai me-tui išnuomota su visa įgula.

Be abejo, aš tikiu premjero pa-sakymais, kad jie stengsis derėtis ir pakeisti sutartį, bet tai labai su-dėtinga. Galima buvo pasiekti ma-žesnės kainos nuo pat pradžių. Ko-dėl tai nebuvo padaryta, lieka klaui-simas. Dabar mes esame jau tie-siog supažindinti su faktu.

K.DAUKŠYS: Žinote, galime čia susikirsti, bet vis dėlto pasaky-siu: 2020 metais šito terminalo pas-mus nebus. Paaiškinsiu, kodėl ir ko ministras nepasakė.

Mes, kaip Lietuva, šiais metais nupirksime 2,5 mlrd. kub.m dujų. Iš jų 1,2 mlrd. kub.m, t.y. pusę, įsigis „Achema“. Dar 350 mln. kub.m nu-pirks kiti tiekėjai. Ir kiek tada lieka visam šitam gražiam bizniui? 900 mln. kub.m, kuriuos „Lietuvos du-jos“ nuperka iš „Gazprom“ bei „Sta-toil“ ir tiekia Lietuvos tiekėjams.

Kas bus kitais metais? Iš tų 900 mln. kub.m energetikos įmonės su-vartodavo maždaug 700 mln. kub.m. Kitais metais jos dėl tų pa-keitimų, kuriuos padarė, planuoja suvartoti 300 mln. kub.m. Vadinasi, 400 mln. iš 900 mln. kub.m nueina, galima sakyti, ir nebūti...

Šilumą mes, kaip A.Skardžius sakė, galime nesunkiai užsitikrinti artimiausiu metu. Pramonės įmonės, naudojančios dujas, tokios kaip „Achema“, užsitikrina ir dabar jų tie-kimą visai kitais būdais, taip pat tie-sioginėmis sutartimis su „Gazpro-mu“ ar kuo tik nori. Kitos pramonės įmonės suvartoja 100 mln. kub.m.

Be to, Lenkijos jungtis bus pa-statyta. Ir iš esmės po penkerių metų dujų poreikis Lietuvoje bus apie 300 mln. kub.m. Žmonės bus priversti atsijunginėti nuo dujų, nes jos bus per brangios. Todėl aš labai skeptiškai žiūriu į ateitį.

Suprantu, kad yra padaryta tam tikra klaida. Pirmiausia politinė, o po to - ir ekonominė. Dabar tas klai-das mes visokiais būdais bandome užmaskuoti, nes nelabai esama ki-tokių išeikių. Bet šitai reikia vieną kartą pripažinti ir atvirai pasakyti, kad mums dujų tiekimas, kaip stra-teginė prekė ir strateginis tikslas, netenka prasmės. Realiai visuome-nė šildysis ne dujomis. Pereiti nuo dujinių viryklų prie elektrinių nėra labai sunku. Įmonėms irgi ne per daug sudėtinga bus persiorientuoti. Liks tik „Achema“, kuriai tikrai rei-kės dujų, ir dar kelios įmonės, o kitos gali nesunkiai pereiti prie ki-tų šaltinių.

Ministras gali būti teisus, kad įmanomi įvairūs poslinkiai, taip pat dujų tiekimo srityje. Visko gali at-sitikti šiame pasaulyje, to tikrai ne-neigiu. Vis dėlto išskatinis kuras yra importuojamas, o biokuras, bū-tinas šilumai gaminti, yra vietinis, jis duoda darbo vietas mūsų žmo-nėms. Gerbiamas ministre, sakėtė, kad tik kelios savivaldybės pakels šilumos kainą. Na, bet matome, kad ne kelios, nes beveik visa Lie-tuva yra dujoifuikuota ir niekas ne-drįs pjaustyti dujų vamzdžio. Į ko-kią situaciją tada patektų buitiniai vartotojai? Jie gi irgi gauna dujas iš atšakų. Buitiniai vartotojai su-keltų sukilimą Lietuvoje. Sakote, kad jūm tvarkėtė tą įstatymo pro-jektą numatydami galimybę šilu-mininkams atsijungti nuo dujų, bet, manyčiau, tai nei realu, nei bus įgy-vandinama. Tas infrastruktūros mokestis bus pakabintas visiems.

Dar šiek tiek apie detales. Mes vasarą lankėmės SGD terminale. Nuomotis su laivu visą įgulą 10 metų laikotarpiui irgi buvo nelabi išimtingas žingsnis. Juo labiau jungomis, aptarnaujančiu persona-

džetą. Kodėl mokame dvigubą kai-ną už laivą, kurį galėjome patys nusipirkti? Už tai Norvegijos premjeras labai mus giria. Bet ko-dėl Lietuvos žmonių sąskaita turi-me remti užsienio organizacijas? Tai man niekaip nesuprantama.

Kai žiūriu į pažangiausias ES valstybes, matau, kad jos pereina nuo iškastinio kuro prie atsinaujinančių šaltinių

Birutė VĖSAITĖ
Lietuvos Respublikos Seimo narė

R.MASIULIS: Taip, labai su-tirštintos spalvos. Prognozės yra pats rizikingiausias dalykas, nes niekada nežinai, kaip iš tiesų bus. Galima buvo įvairiai prognozuoti dujų kainas, net nesitikėjome, kad „Gazpromas“ mums suteiks tokią nuolaidą. Dujų kaina dabar labai ge-ra. Pasiekėme tai, ko norėjome. O kas laukia ateityje, sunku pasakyti.

Kęstutis išskyrė iš bendro pa-veiklo „Achema“. Tai labai svarbi Lietuvos įmonė, ji daug importuo-ja, kitose įmonėse dujų vartojimas kiek mažėja. Šilumos ūkyje įsigali biokuras, dujos tampa atsarginiu energijos šaltiniu. Bet mes neži-nome, kaip toliau keisis jų kaina. O gal ji, amerikiečiams atvėrus naftą, dar kris ir gal „Gazpromas“ turės suteikti dar didesnę nuolai-dą? Labai lengva prognozuojant ekstrapoliuoti vienų metų, kai bu-vo pereinama prie biokuro, rezul-tatus. Bet mes nežinome, kas bus ateityje.

Dabar mes pasiekėme tai, ko norėjome. Pas mus energetinių re-sursų kainos geros. Na, o toliau rei-kia galvoti, kaip situaciją tobulinti. Kaip minėjau, atsiveria didelė rinka gamtines dujas naudoti suskystinta forma. Tai bus Lietuvos verslai, mūsų kompetencijos. O „Achema“ ir toliau dujas importuos. Ši įmonė sumoka didelę terminalo išlaikymo dalį. Ekonomika veikia. Dujų kaina gera. Ko čia jaudintis?

B.VĖSAITĖ: Tikrai esame da-bar pernelyg apsirūpinę dujomis. Perteklius akivaizdus. Ir žvelgiant iš dabarties perspektyvos matyti, kad šilumos kaina galėjo būti ge-rokai mažesnė perėjus prie bioku-ro. O ją kelia būtent dujų mokestis.

Pažangios ES šalys užsibrėžu-sios apskritai 2030 metais naudoti tik 10-15 proc. iškastinio kuro. Ko-dėl mes to negalime daryti?

Baikim žaisti vieną kartą saugumo tema. Yra, kiek tik nori, to saugumo

Artūras SKARDŽIUS
Lietuvos Respublikos Seimo narys

mln. kub.m? Gal aš pesimistas, bet taip matau situaciją.

Todėl dabar iš tikrųjų didelė už-duotis ministrai rasti galimybę su-sitarti su „Statoil“ dėl mažesnės, o ne 550 mln. kub.m tiekimo apim-ties. Kad Lietuvos žmonėms būtų kuo mažesnė našta.

Be to, nesuprantu, kodėl mes turime palaikyti Norvegijos biu-

džetą. Kodėl mokame dvigubą kai-ną už laivą, kurį galėjome patys nusipirkti? Už tai Norvegijos premjeras labai mus giria. Bet ko-dėl Lietuvos žmonių sąskaita turi-me remti užsienio organizacijas? Tai man niekaip nesuprantama.

Kai žiūriu į pažangiausias ES valstybes, matau, kad jos pereina nuo iškastinio kuro prie atsinaujinančių šaltinių

Birutė VĖSAITĖ
Lietuvos Respublikos Seimo narė

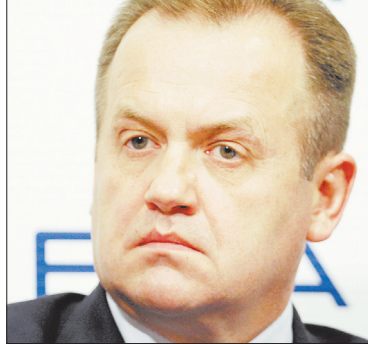
R.MASIULIS: Taip, labai su-tirštintos spalvos. Prognozės yra pats rizikingiausias dalykas, nes niekada nežinai, kaip iš tiesų bus. Galima buvo įvairiai prognozuoti dujų kainas, net nesitikėjome, kad „Gazpromas“ mums suteiks tokią nuolaidą. Dujų kaina dabar labai ge-ra. Pasiekėme tai, ko norėjome. O kas laukia ateityje, sunku pasakyti.

Kęstutis išskyrė iš bendro pa-veiklo „Achema“. Tai labai svarbi Lietuvos įmonė, ji daug importuo-ja, kitose įmonėse dujų vartojimas kiek mažėja. Šilumos ūkyje įsigali biokuras, dujos tampa atsarginiu energijos šaltiniu. Bet mes neži-nome, kaip toliau keisis jų kaina. O gal ji, amerikiečiams atvėrus naftą, dar kris ir gal „Gazpromas“ turės suteikti dar didesnę nuolai-dą? Labai lengva prognozuojant ekstrapoliuoti vienų metų, kai bu-vo pereinama prie biokuro, rezul-tatus. Bet mes nežinome, kas bus ateityje.

Dabar mes pasiekėme tai, ko norėjome. Pas mus energetinių re-sursų kainos geros. Na, o toliau rei-kia galvoti, kaip situaciją tobulinti. Kaip minėjau, atsiveria didelė rinka gamtines dujas naudoti suskystinta forma. Tai bus Lietuvos verslai, mūsų kompetencijos. O „Achema“ ir toliau dujas importuos. Ši įmonė sumoka didelę terminalo išlaikymo dalį. Ekonomika veikia. Dujų kaina gera. Ko čia jaudintis?

B.VĖSAITĖ: Tikrai esame da-

bar pernelyg apsirūpinę dujomis. Perteklius akivaizdus. Ir žvelgiant iš dabarties perspektyvos matyti, kad šilumos kaina galėjo būti ge-rokai mažesnė perėjus prie bioku-ro. O ją kelia būtent dujų mokestis.

R.MASIULIS: Dėl pasiūlymo diskutuoti su Europos Komisija visiškai pritariu. Šia kryptimi mes jau dirbame, nes šis terminalas *de facto* yra regioninis terminalas, kuris duoda saugumą visam regi-onui. Ir kai estai pastatys jungtį su Suomija, lygiai taip pat mes ir Suomijai suteiksime energetinį saugumą.

A.SKARDŽIUS: Baikim žais-na už vieną kartą saugumo tema. Yra, kiek tik nori, to saugumo. Labiau reikia žiūrėti ekonominio naud-in-gumo ir mažinti našat vartotojui. Dėl produktų sutarties reikia iš naujo derėtis su „Statoil“. Mes pri-

rišti prie jų kainos. Jeigu nupirktas dujas norime parduoti suskystin-tas, patiriame nuostolių, o juos rei-čia padengti, be to, laivo nuomos išlaidas taip pat reikia dengti. Ir tai labai didelė našta, ypač pramonės įmonėms. Gauname nebekonku-rencingą produktą.

Aš noriu, kad būtų pamodeliuo-ta, kokią naudą dujos minėti verslai, pasodindami mus ant dujinės ada-tos. Kokią naudą jie duos pirmas, antrais, penktais, dešimtais metais, kol stovės tas terminalas? Kokią naudą duos ta infrastruktūra, ve-žiodama dujas į Latviją, Estiją ar dar kažkur tiems, kurie neturi vamzdynų, arba kažkokiems nau-jiems būsimiesiems fabrikams? Juk reikės pirkti naują laivą, kon-teinerius, dujovėžį ant žemės ir taip toliau. Ar atsiras dar trečias segmentas, už kurio infrastruktūrą ant kranto reikės sumokėti varto-tojui? Čia reikia labai atsakingai elgtis, o aš manau, kad turimas vi-enintelis sprendimas - paskirstyti tą mūsų jau aptartą krūvį platesniam vartotojų ratui.

K.DAUKŠYS: Ministras kalba apie derybinę galią, bet dėl ko ke-tinama derėtis? Dėl pusės milijar-do kubinių metrų dujų per metus? „Gazpromui“ tai tokia maža suma, kad jis gali mums ir parduoti, ir ne-parduoti. Gali taip atsitikti, kad iš viso neparduos. Sakys, pirkite kur nors kitur. Toks tikėtinas scenari-jus, nebent jūs perimsite į savo rankas „Achemos“ ir kitų įmonių aprūpinimą dujomis, tokiu atveju gal didesnę galią turėtumėte, bet įsikištumėte į privatų biznį.

Kalbate apie papildomų verslų plėtojąmą. Su didžiausia pagarba no-riau paklausti: ar kiekvienas Litu-vos kūdikis ir kiekvienas pensin-kas turi sumesti per metus 25 eu-rus tam, kad privati įmonė „Klaipė-dos nafta“ susikurtų kokius nors verslus? Tuomet gal išleiskite ak-cijas Lietuvos žmonėms? Jie jas iš-pirks, už tuos pinigus minėtus vers-lus padarysite. Antraip pelną gaus privačios įmonės, o ne visi kiti.

Aš suprantu ministro požiūrį į tą terminalą kaip tėvo į savo vaiką. Jis jį kūrė, dabar sunku savo ran-komis kūdikį smaugti. Bet pakar-tosiu, kad kai bus pastatytas vamz-dis su Lenkija, mums to terminalo absoliučiai nebereikės. Nebent Lietuvoje dar vieną „Achema“ pa-statytų ar dar ką nors panašaus, o aš tikrai netikiu, kad taip bus. Iš esmės energijos vartojimas Lietu-voje mažės ir dujų poreikis tik smuks. Tai reikia blaiviai įvertinti ir pasakyti sau, kad turime įvesti kitą modelį.

Parengė Darius KAUZANAS

Visa filmuota medžiaga tinklalapyje w.suzalgiurus.lt

Majoras A.Maksimaitis - Klaipėdos sukilimo dalyvis

► Karininkas Antanas Maksimaitis, 1938 m.

Gimė 1900 metais spalio 27 dieną Seinų apskrities Beržininkų valsčiuje, Akmenių kaime, ūkininko šeimoje. Baigė Kučiūnų pradžios mokyklą. Dar pradinėje mokykloje ėmė domėtis daile. Tuo metu Kučiūnų bažnyčioje dirbo žinomas dailininkas A.Žmuidzinavičius. Jis skatino Antaną domėtis daile. Vėliau mokėsi Seinų „Žiburio“ gimnazijoje, taip pat gimnazijoje Vilniuje. Pastarojoje jo piešimo mokytoju dirbo žinomas dailininkas Antanas Žmuidzinavičius. Vėliau perėjo į Marijampolės mokytojų seminariją.

Dar nuo mokyklos laikų A.Maksimavičius labai domėjosi ir literatūra, rašė eilėraščius ir prozą. 1920 metais baigė Marijampolės mokytojų seminariją. Mokytojavo Kučiūnų, Padumblio ir Akmenių kaimuose. Dirbo piešimo mokytoju Lazdijų „Žiburio“ gimnazijoje.

Panevėžio muziejaus rinkinio nuotr.

1920 metais Lietuvos ir Lenkijos santykiai buvo įtempti. Lenkija okupavo dalį Rytų Lietuvos ir Vilniaus miestą. Abi valstybės pagal susitarimą turėjo 6 kilometrų atitraukti savo kariuomenes. Atsirado demarkacinė linija. Kučiūnų ir Akmenių kaimai atsidūrė toje zonoje.

Lenkai vykdė puldinėjimus į tas teritorijas. Vietiniai gyventojai ginklavosi ir eidavo sargybą. A.Maksimavičius buvo Šaulių sąjungos narys. Kovinė patirtis jį ir paskatino tapti karininku. 1922 metais įstojo į Karo mokyklą Kaune. Ją baigė 1924 metais. 1923 metais dalyvavo Klaipėdos sukilime. Baigus Karo mokyklą jam suteiktas artilerijos jaunesniojo leitenanto laipsnis.

Tapęs artilerijos karininku, susidomėjo kartografija - braižė žemėlapius įvairiems artilerijos uždaviniams iliustruoti. Jis nubraižė didelį mokyklinį sieninį „Istorinį Lietuvos žemėlapi“ iki XVI amžiaus vidurio“.

Tarnybos metais A.Maksimavičius plačiai bendradarbiavo karinėje spaudoje, taip pat civilinėje spaudoje „Tėvynės Sargas“, „Dirva“, Raseinių Magdė“, „Tėvynės artojas“ „Trimitas“ ir kituose leidiniuose. Taip pat reiškėsi kaip vertėjas. Vertė M.Lermontovą, A.Puškiną ir kitą rusų klasikinę literatūrą. Iš pradžių tarnavo Aukštojoje Panemunėje Kaune. Po to perkeltas į Antrąją artilerijos pulką Kėdainiuose. Čia antraeilėmis pareigomis dar dirbo kūno kultūros mokytoju Kėdainių gimnazijoje. 1928 metais rugsėjo 28 dieną jam suteiktas leitenanto laipsnis.

1930 metų birželio 22 dieną vedė istorijos mokytoją Oną Girčytę. Ji 1927 metais baigė Lietuvos universitetą ir mokytojavo įvairiose Lietuvos mokyklose. 1933 metais A.Maksimavičius baigė Aukštuosius karininkų kursus Kaune. 1934 metais gruodžio 1 dieną jam suteiktas kapitono laipsnis. 1935 metais perkeltas į pirmąją artilerijos pulką Panevėžyje. Čia tarnavo pulko ugniagesių komandos vadovu.

1940 metais lietuvinant pavarde A.Maksimavičiaus pavardę pakeitė į A.Maksimaičio.

1940 metais sovietinės okupacijos metais jis atsidūrė Kupiškyje. 1941 metų birželį kartu su šeima - žmona ir trimis vaikais - atostogavo Zarasų apskrities Dusetų valsčiaus Vėlykuškų kaime. Prasidėjus karui, kartu su tarnybos draugu V.Pioravičiumi išvyko į tarnybos vietą, bet čia buvo suimti. Polocke pateko į kalėjimą.

Prasidėjus karui vyko kalinių evakuacija ir pavyko pabėgti. Bet buvo suimtas ir grėsė sušaudymas. Tada padėjo estų karininkas ir A.Maksimaitis atsidūrė Raudonojoje armijoje. Pateko į Šešiolik-tąją diviziją. Tarnavo artilerijos daliniuose ir buvo šaulių pulko artilerijos viršininkas. Dalyvavo kautynėse su nacistinės Vokietijos kariais. Žuvo 1943 metų liepos 26 dieną Oriolo fronte. Karo metu suteiktas majoro laipsnis. 1954 metais perlaidotas Panevėžio mieste.

► Antanas Maksimaitis buvo Šaulių sąjungos narys. Kovinė patirtis jį ir paskatino tapti karininku

Žmona mirė 1999 metų gruodžio 10 dieną. Palaidota Panevėžio miesto kapinėse. Ji - viena žymiausių Panevėžio miesto istorijos tyrinėtojų. Šeimoje užaugo sūnūs Algimantas ir Mindaugas ir dukra Rimgailė. Visi jie garsūs žmonės ir garsina savo giminę.

Apdovanotas: DLK Gedimino IV laipsnio ordinu, Nepriklausomybės dešimtmečio medaliu, Klaipėdos išvadavimo medaliu, kryžiumi „Artimui pagalbon“ II laipsnio, kryžiumi „Artimui pagalbon“ III laipsnio, ženkle „Artimui pagalbon“ III laipsnio, Estijos „Ugnia-gesių kryžium“ II laipsnio, ženkle „Už ištarnautus metus“ ir kitais apdovanojimais.

Elena MARKUCKYTĖ,
Donatas PILKAUSKAS

KILKIM, BROLIAI, SAKALAIS!

VALSTYBINIS DAINŲ IR ŠOKIŲ ANSAMBLIS LIETUVA
LIETUVOS KARIUOMENĖS ORKESTRAS

THUNDER TALE

WWW.ANSAMBLIS-LITUVA.LT

LAPKRIČIO 4 D. - ANYKŠČIŲ KULTŪROS CENTRE
LAPKRIČIO 6 D. - BIRŠTONO KULTŪROS CENTRE
LAPKRIČIO 12 D. - KRETINGOS KULTŪROS CENTRE
LAPKRIČIO 13 D. - KLAIPĖDOS ŽVEJŲ RŪMUOSE
LAPKRIČIO 18 D. - MARIJAMPOLĖS KULTŪROS CENTRE
SAUSIO 22 D. - ŠILUTĖS KULTŪROS CENTRE
SAUSIO 29 D. - TAURAGĖS KULTŪROS CENTRE

BILIJETAI PARDUODAMI RENGINIO VIETOJE IR

STEIGĖJAS

RĖMĖJAI

INFORMACINIS RĖMĖJAS

KOSTAS SMORIGINAS

Geriausių dainų koncertas

2015 m. lapkričio 21 d. 18 val.
Renginių oazė [Baltų pr. 16, Kaunas]

Generalinis rėmėjas: Mercedes-Benz

Spaustuvė: VSRG

Informuoja: RESPUBLIKA

Draugai: GME

bilietai 1588

idejos laisvalaikui

informacija 2 Laimi rezervacija 0,50 Eur/min

20%

nuolaida 2 bilietams